दुर्गा सप्तशती — अध्याय 6

Durga Saptashati — Chapter 6

Source: Selected 1894 ancient core — chapter 6. Also compared: Opening — physical scan 184; Ending and colophon — physical scan 192; Verified 1894 imprint — physical scan 7; Ancient Sanskrit comparison only.

प्रारम्भ — वक्ता

SPEAKER

ऋषिरुवाच।

ṛṣiruvāca|

अध्याय 6 — धूम्रलोचन-वध

TEXT POSITION 1

इत्याकर्ण्य वचो देव्याः स दूतोऽमर्षपूरितः।
समाचष्ट समागम्य दैत्यराजाय विस्तरात्॥

ityākarṇya vaco devyāḥ sa dūto'marṣapūritaḥ|
samācaṣṭa samāgamya daityarājāya vistarāt||

TEXT POSITION 2

तस्य दूतस्य तद्वाक्यमाकर्ण्यासुरराट् ततः।
सक्रोधः प्राह दैत्यानामधिपं धूम्रलोचनम्॥

tasya dūtasya tadvākyamākarṇyāsurarāṭ tataḥ|
sakrodhaḥ prāha daityānāmadhipaṃ dhūmralocanam||

TEXT POSITION 3

हे धूम्रलोचनाशु त्वं स्वसैन्यपरिवारितः।
तामानय बलाद्दुष्टां केशाकर्षणविह्वलाम्॥

he dhūmralocanāśu tvaṃ svasainyaparivāritaḥ|
tāmānaya balāddusṭāṃ keśākarṣaṇavihvalām||

TEXT POSITION 4

तत्परित्राणदः कश्चिद्यदि वोत्तिष्ठते परः।
स हन्तव्योऽमरो वापि यक्षो गन्धर्व एव वा॥

tatparitrāṇadaḥ kaścidyadi vottiṣṭhate paraḥ|
sa hantavyo'maro vāpi yakṣo gandharva eva vā||

TEXT POSITION 5

ऋषिरुवाच।
तेनाज्ञप्तस्ततः शीघ्रं स दैत्यो धूम्रलोचनः।
वृतः षष्ट्या सहस्राणामसुराणां द्रुतं ययौ॥

ṛṣiruvāca|
tenājñaptastataḥ śīghraṃ sa daityo dhūmralocanaḥ|
vṛtaḥ ṣaṣṭyā sahasrāṇāmasurāṇāṃ drutaṃ yayau||

TEXT POSITION 6

स दृष्ट्वा तां ततो देवीं तुहिनाचलसंस्थिताम्।
जगादोच्चैः प्रयाहीति मूलं शुम्भनिशुम्भयोः॥

sa dṛṣṭvā tāṃ tato devīṃ tuhināchalasaṃsthitām|
jagādoccaiḥ prayāhīti mūlaṃ śumbhaniśumbhayoḥ||

TEXT POSITION 7

न चेत्प्रीत्याद्य भवती मद्भर्तारमुपैष्यति।
ततो बलान्नयाम्यद्य केशाकर्षणविह्वलाम्॥

na cetprītyādya bhavatī madbhartāramupaiṣyati|
tato balānnayāmyadya keśākarṣaṇavihvalām||

TEXT POSITION 8

देव्युवाच।
दैत्येश्वरेण प्रहितो बलवान्बलसंवृतः।
बलान्नयसि मामेवं ततः किं ते करोम्यहम्॥

devyuvāca|
daityeśvareṇa prahito balavānbalasaṃvṛtaḥ|
balānnayasi māmevaṃ tataḥ kiṃ te karomyaham||

TEXT POSITION 9

ऋषिरुवाच।
इत्युक्तः सोऽभ्यधावत्तामसुरो धूम्रलोचनः।
हुंकारेणैव तं भस्म सा चकाराम्बिका ततः॥

ṛṣiruvāca|
ityuktaḥ so'bhyadhāvattāmasuro dhūmralocanaḥ|
huṃkāreṇaiva taṃ bhasma sā cakārāmbikā tataḥ||

TEXT POSITION 10

अथ क्रुद्धं महासैन्यमसुराणां तथाम्बिका।
ववर्ष सायकैस्तीक्ष्णैस्तथा शक्तिपरश्वधैः॥

atha kruddhaṃ mahāsainyamasurāṇāṃ tathāmbikā|
vavarṣa sāyakaistīkṣṇaistathā śaktiparaśvadhaiḥ||

Note: The selected तथाम्बिका makes Ambika the actor showering the army with weapons. The comparison reads अम्बिकां and changes the grammar.

TEXT POSITION 11

ततो धुतसटः कोपात्कृत्वा नादं सुभैरवम्।
पपातासुरसेनायां सिंहो देव्याः स्ववाहनः॥

tato dhutasaṭaḥ kopātkṛtvā nādaṃ subhairavam|
papātāsurasenāyāṃ siṃho devyāḥ svavāhanaḥ||

TEXT POSITION 12

कांश्चित्करप्रहारेण दैत्यानास्येन चापरान्।
आक्रान्त्या चाधरेणान्यान्जघान स महासुरान्॥

kāṃścitkaraprahāreṇa daityānāsyena cāparān|
ākrāntyā cādhareṇānyānjaghāna sa mahāsurān||

Note: The selected आक्रान्त्या and अधरेण are retained. The lower-mouth wording is not narrowed to a specific jaw.

TEXT POSITION 13

केषांचित्पाटयामास नखैः कोष्ठानि केसरी।
तथा तलप्रहारेण शिरांसि कृतवान्पृथक्॥

keṣāṃcitpāṭayāmāsa nakhaiḥ koṣṭhāni kesarī|
tathā talaprahāreṇa śirāṃsi kṛtavānpṛthak||

TEXT POSITION 14

विच्छिन्नबाहुशिरसः कृतास्तेन तथापरे।
पपौ च रुधिरं कोष्ठादन्येषां धुतकेसरः॥

vicchinnabāhuśirasaḥ kṛtāstena tathāpare|
papau ca rudhiraṃ koṣṭhādanyeṣāṃ dhutakesaraḥ||

TEXT POSITION 15

क्षणेन तद्बलं सर्वं क्षयं नीतं महात्मना।
तेन केसरिणा देव्या वाहनेनातिकोपिना॥

kṣaṇena tadbalaṃ sarvaṃ kṣayaṃ nītaṃ mahātmanā|
tena kesariṇā devyā vāhanenātikopinā||

TEXT POSITION 16

श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं धूम्रलोचनम्।
बलं च क्षयितं कृत्स्नं देवीकेसरिणा ततः॥

śrutvā tamasuraṃ devyā nihataṃ dhūmralocanam|
balaṃ ca kṣayitaṃ kṛtsnaṃ devīkesariṇā tataḥ||

TEXT POSITION 17

चुकोप दैत्याधिपतिः शुम्भः प्रस्फुरिताधरः।
आज्ञापयामास च तौ चण्डमुण्डौ महासुरौ॥

cukopa daityādhipatiḥ śumbhaḥ prasphuritādharaḥ|
ājñāpayāmāsa ca tau caṇḍamuṇḍau mahāsurau||

TEXT POSITION 18

हे चण्ड हे मुण्ड बलैर्बहुभिः परिवारितौ।
तत्र गच्छत गत्वा च सा समानीयतां लघु॥

he caṇḍa he muṇḍa balairbahubhiḥ parivāritau|
tatra gacchata gatvā ca sā samānīyatāṃ laghu||

TEXT POSITION 19

केशेष्वाकृष्य बद्ध्वा वा यदि वः संशयो युधि।
तदाशेषायुधैः सर्वैरसुरैर्विनिहन्यताम्॥

keśeṣvākṛṣya baddhvā vā yadi vaḥ saṃśayo yudhi|
tadāśeṣāyudhaiḥ sarvairasurairvinihanyatām||

TEXT POSITION 20

तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहे च विनिपातिते।
शीघ्रमागम्यतां बद्ध्वा गृहीत्वा तामथाम्बिकाम्॥

tasyāṃ hatāyāṃ duṣṭāyāṃ siṃhe ca vinipātite|
śīghramāgamyatāṃ baddhvā gṛhītvā tāmathāmbikām||

समापन — पुष्पिका

COLOPHON

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये धूम्रलोचनवधे षष्ठोऽध्यायः॥६॥

iti śrīmārkaṇḍeyapurāṇe sāvarṇike manvantare devīmāhātmye dhūmralocanavadhe ṣaṣṭho'dhyāyaḥ||6||